

تعاریف و کلیات

سخن نخست:

با توجه به ضرورت ساماندهی انتشار نشریات علمی حوزوی و حرکت در جهت ارتقاء سطح کیفی و کمی آنها، ارایه استانداردهای نشریات علمی متناسب با موقعیت و جایگاه حوزه امری ضروری است. این استانداردها علاوه بر این که اقتضائات نظام حوزه را مدنظر قرارداده، توجهی نیز به بایسته‌های حضور نشریات علمی حوزه در مجامع ملی و بین‌المللی دارد تا حرکات علمی حوزه را نظام مند و سازمان یافته در میسر مطلوب و تاثیر گذار در عرصه‌های علمی ملی و بین‌المللی رشد دهد.

در مجموعه حاضر، سعی بر آن شده است تا با تعامل و همکاری معاونین پژوهش مدارس علمیه استان تهران، شیوه‌نامه تدوین نشریات مدارس، و همچنین ملاک‌ها و ضوابط مبتلابه ارائه شود تا ان شاء... شاهد پیشرفت کمی و کیفی نشریات استان باشیم.

تعاریف و کلیات

الف-1) تعریف مجله:

مجله به مدرکی جلد شده و ادواری گفته می‌شود که به طور منظم و با فاصله انتشار مرتب و تحت شماره ردیف، دوره و تاریخ معین در زمینه‌های گوناگون (اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، ادبی، دینی، علمی، فنی، کشاورزی، نظامی، هنری، ورزشی و...) بیش از دو بار در سال منتشر شود و در تهیه مطالب آن بیشتر از یک نفر مشارکت داشته باشد و نیز دارای بیشتر از یک مقاله باشد.

نشریه کتابخانه ملی ایران (اصطلاح نامه کتابداری) مجله را این گونه تعریف می‌کند:

«نشریه‌ای با عنوان مشخص که به صورت شماره‌ها یا جزوه‌های پیاپی با فاصله زمانی منظم برای مدت محدود منتشر می‌شود و حاوی مقالاتی درباره موضوع‌های مختلف از نویسندگان مختلف است.»

مجلات که در حال حاضر منتشر می‌شوند شامل:

1- مجلات مکتوب

2- مجلات دیجیتال یا همان اینترنتی که در فضای مجازی اینترنت منتشر می‌شوند.

الف- (2) زمینه فعالیت (رتبه و جایگاه علمی نشریات)

نشریات مدارس علمیه داخلی استان تهران، در قالب علمی - اطلاع رسانی و نهایتاً پس از احراز شرایط علمی مطلوب به صورت علمی- پژوهشی ارائه می‌گردند. لازم به ذکر است که نشریات علمی- پژوهشی نسبت به نشریات علمی - اطلاع رسانی از ارزش و امتیاز بیشتری برخوردار هستند؛ بنابراین چشم انداز معاونت پژوهش استان تهران پیرو حمایت‌های مادی و معنوی، ارتقاء نشریات علمی- اطلاع رسانی مدارس، به نشریات علمی - پژوهشی است.

- درج رتبه علمی- پژوهشی روی جلد، مستلزم صدور حکم کتبی از طرف کمیته نظارت بر مجلات علمی مدارس معاونت پژوهش است.
- پیرو مصوبه دبیرخانه منشورات معاونت پژوهش زمینه فعالیت کلیه نشریات تا قبل از احراز رتبه علمی- پژوهشی به صورت علمی- اطلاع رسانی است.

الف- (1-2) انواع نشریات به اعتبار زمینه فعالیت:

الف- (1-1-2) نشریه علمی - پژوهشی

پیرو تعریف کمیسیون نشریات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، هر تولیدی که به دنبال جستجوی حقایق و برای کشف بخشی از معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکل و یا بیان اندیشه‌ای در موضوعی از موضوعات علمی، از طریق مطالعه‌ای نظامند برای یافتن روابط اجتماعی میان پدیده‌های طبیعی به دست آید و از دوخصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آنها به کاربردها، روشها، مفاهیم، و مشاهدات جدید در زمینه علمی با هدف پیشبرد مرزهای علم و فناوری منجر گردد، علمی - پژوهشی قلمداد می‌شود. در یک مجله علمی - پژوهشی 90% مطالب باید از این ویژگی علمی برخوردار باشند. در این گونه مجلات انواع دیگر نوشته‌های علمی نیز به چاپ می‌رسد؛ از جمله گزارش‌های علمی کوتاه و مختصر، تفسیرها، جوابیه‌های علمی در باب مقالات چاپ شده.

الف- (2-1-2) نشریه علمی - اطلاع رسانی

نشریات علمی- اطلاع رسانی به آن دسته از نشریاتی می‌گویند، که در ساختار آن علاوه بر درج مقالات علمی، مطالب دیگری همچون گفتگو، گزارش، رویداد، عکس و... ارائه شود. مقالات ارائه شده در این گونه مجلات مانند مقالات گردآوری (تألیفی) معمولاً فاقد نظریه یا روش و نکته تازه‌ای هستند و صرفاً به گردآوری اقوال و گفته‌ها درباره یک موضوع خاص، دیدگاه و نظریات مختلف را منعکس می‌کند. اکثر مقالاتی که از طرف طلاب علوم حوزوی ارائه می‌گردد - با توجه به مقطع تحصیلی آنها - از نوع مقالات گردآوری و اطلاع رسانی است.

الف- (3-1-2) نشریه علمی - تخصصی

مقالات ارائه شده در این گونه مجلات مانند مقالات مجله های علمی- پژوهشی است با این تفاوت که مجموعه مقالات به صورت تخصصی حول محوری خاص ارائه می شوند؛ به عنوان مثال: مجله علمی- تخصصی علوم سیاسی.

الف- (3) مدیریت نشریه
نشریه باید از مدیریت کارآمد برخوردار باشد تا حرکتی نظام مند به سوی مجموعه ای از اهداف را راهبری کند. ویژگی نشریه علمی اقتضای آزادی اندیشه و توان تولید محتوای غنی را دارد و نباید تحولات مدیریتی و یا ضعف آن عرصه را بر این امر تنگ کند.

الف- (4) هیئت تحریریه
هرچه اعضای هیئت تحریریه از اعتبار و جایگاه علمی بالایی برخوردار باشند، اعتبار و ارزش مقالات ارائه شده بیشتر خواهد بود و به تبع آن جایگاه نشریه نیز در جامعه علمی ارتقاء می یابد.
نکته: 1: تشکیل به موقع جلسات هیئت تحریریه، تأیید و انتشار به موقع مقالات نشریه از مهم ترین شاخصه های مدیریت یک نشریه است.
نکته: 2: اعضای هیئت تحریریه بایستی بین چاپ دو شماره از نشریه، حداقل دو جلسه کاری برگزار نمایند.

الف- (5) نظم و ترتیب انتشار
نظم انتشار که نشانگر میزان تطابق تاریخ واقعی انتشار با تاریخ اسمی آن است از مهم ترین شاخصه هایی است که باید رعایت شود، این موضوع متأسفانه در برخی از نشریات داخلی رعایت نمی شود و باعث کاهش سطح کمی و کیفی نشریه می گردد.

الف- (1-5) ادغام دو شماره
ادغام و انتشار همزمان دو شماره پیاپی، راهکاری است که برخی از نشریات حوزه برای کاهش فاصله میان تاریخ اسمی با تاریخ واقعی انتشار به آن روی می آورند. این اقدام اگر چه در مواردی کارگشاست، اما به جهت امتیازی منفی، برای اخذ رتبه علمی محسوب می شود، نباید به صورت مستمر انجام گیرد.

الف- (6) دسترسی به منابع و بانک اطلاعاتی
نوشتن مقاله علمی در فضایی که سیرنگارش مقالات علمی و تولید علم با وجود ابزارهای مختلف ارتباطی، سرعت زیادی گرفته است، نیازمند دسترسی به آخرین یافته ها و نگارش های علمی است. عدم دسترسی به بانک و منابع اطلاعات باعث می شود کارهای تکراری و بدون خلاقیت تولید شود. برخی از این مراکز مهم عبارتند از:

www.irandoc.ac.ir پژوهشگاه علوم و فنون اطلاعات ایران

www.noormags.com پایگاه مجلات تخصصی نور

الف- (7) تعامل با مؤسسات و مدارس
تعامل با مؤسسات و مدارس حوزوی دیگر از ضروریات مدیریت یک نشریه است. تبادل تجربیات و اطلاعات از ثمرات یک تعامل پایدار است.

الف- (8) تجهیزات و امکانات
برای انجام امور مربوط به مدیریت نشریه تجهیزات و امکاناتی لازم است که برخی از آن ها عبارتند از :
- 1 دفتر نشریه (جهت تمرکز بخشیدن به کلیه فعالیت های مربوط به نشریه)
- 2 رایانه - 3 پرینتر و...
- از دیگر امکاناتی که برای اخذ رتبه علمی - پژوهشی لازم است، ایجاد یک سایت تخصصی جهت ارائه مقالات به صورت آنلاین می باشد.

الف- (9) برگزاری دوره های آموزشی
ارائه کارگاه های آموزشی، دعوت از اساتید اهل فن، سخنرانی های علمی با هدف توانمند ساختن نویسندگان، هیئت تحریریه و دیگر اعضای دست اندرکار نشریه از ضروریات است.